

יורד תל-צור ומישפחהו

מי אשם — מישרד-הביטחון או הצעירה האמריקאית?

ח"כ דוין ויורד קשתי

בני גילו גדל והתחנך במיסגרת הקיבוץ. חבריו מעידים כי היה ילד עליו, חברותי. אהוב על כולם ומעורה בחיי החברה בקיבוץ. בשנת 1962 סיים עורד את המוסד החינוכי שומריה שבמישמר העמק. באותה שנה התגייס לצה"ל ושירת כסמל בחטיבת גולני. במסגרת השירות סיים בהצטיינות קורס מפקדי-כיתות. ב-1964 השתחרר משירות צבאי וחזר לעבודה בקיבוץ. עורד תמיד הצטיין, כפי שמעיד אביו, בידיים טובות. בתור שכזה השתלב מיד עם שיחורורו מהצבא בנגריית הרהיטים המפורסמת של הקיבוץ. עד מהרה למד את העבודה המיקצועית ותוך תקופה קצרה התמחה בעבודות ציפוי פורנירים במפעל. שנתיים לאחר מכן, ב-1966 הכיר את קרול. היכרותם הפכה רומן. לאחר שהות של תקופה קצרה עזבה קרול את הקיבוץ וחזרה לארצות-הברית להמשך לימודיה האוניברסיטאיים.

עורד המשיך להשקיע את עצמו יותר ויותר בעבודה. הוא אהב מאוד את עבודתו, וראה את עתידו כקשור בהתפתחות המפעל. הוא הרגיש במשך כל הזמן שהוא מסוגל לתרום יותר ממה שהצליח להוכיח. הוא התאכזב מחוסר התייחסות אישית להרגשתו מצד האחראים. עזיבתה של קרול את הקיבוץ נטעה בו את הרעיון לבקש חופשה לתקופה של חצי שנה ולנסוע לארצות-הברית. החופשה אושרה לו, ובדצמבר 1967 נסע לבקר את חברתו שם. הקשר עם קרול נותק תקופה קצרה לאחר פגישתם המחודשת.

„במסגרת שליחות שהוטלה עליי, ממשיך לספר מרדכי תל-צור, „הגעתי לארצות-הברית ב-1968 ופגשתי שם מתרגם מעבודה במכון למחקר שווקים. עברתי היתה עריכת סקרים בחנויות ובתי-מיסחה. לחצתי עליו ללמוד מיקצוע מוגדר או לחזור הביתה. הוא הביע את רצונו ללמוד עיצוב רהיטים. כוונתו היתה ללמוד בארצות-הברית ולאחר מכן לחזור לעבודה במסגרת הנגריה בקיבוץ, ולהוכיח את כשרונותיו בשטח זה.

„הוא פנה לקיבוץ בבקשה להאריך לו את החופשה כדי לאפשר לו להתמחות במיקצוע. הקיבוץ דחה את בקשתו והודיע לו שאם לא יחזור תופסק חברותו.“ הרגשתו תסכול, כעס ועלבון אישי, רחוק אפשרות לקידום אישי בקיבוץ, הביאו להתלטתו של עורד להישאר בארצות-הברית ולא לחזור הביתה. „כאב, אמר מרדכי תל-צור, „לא היתה לי ברירה אלא לכבד את החלטתו. לא רציתי לקחת על עצמי את האחריות ולהניא מלשנות צעד זה כדי לא להעמיק את הקרע ביי-נינו.“

בקיץ 1969 הגיע ללוס-אנג'לס. בעזרתו של רב רפורמי בקהילה הצליח להתקבל לקולג' ללימודי עיצוב המוצר. במקביל התקבל לעבודה בחברה לייצור שלטים, שבה הוא עובד עד עצם היום כאחראי לעיצוב והתקנת השלטים. באביב 1969 נשא אשה. בעיקבות גיי שואין אלה הוכר כתושב קבע בארצות-הברית. כיום הוא אורח ארצות-הברית. מנישואין אלה נולדו לו שתי בנות, שהן כיום בנות 7 ו-4. גישואין אלה שהחלו בחיי אושר, עומדים להסתיים בגירושין אולם החורים יודעים שגם הגירושין לא יחזירו אותו לארץ.

אין לי מה לחפש פה יותר, אם אני רוצה להמשיך לחיות בכבוד, עלי לרדת מהארץ ולמצוא את עתידו ב-מקום אחר. אני מצרף אלי את אשתו אסי

ח"כ ברעם, „מספיק שאחד מבני המושך פחה הצליח לרדת ולהסתדר, כדי שימשיך אחריו את שאר בני-המישפחה. מיספר קטן מאוד של יורדים אפשר למצוא בקרב האוכלוסיה הדתית, שאצלם הערכים הצינוניים מושרשים יותר. לאלה האחרונים נוגדנים רציניים מאוד שלא חשופים להשפעה.“

מחקרים אחרים שנעשו בנושא הירידה בקרב הצעירים מצביעים על קשר ישיר למתנדבים המגיעים אלינו. אלה האחרונים נים מציגים לעמיתיהם בארץ מודל של חופש בינלאומי המאפשר גיידות בכל העולם. הדור הצעיר בארץ עמוס חוויות קשות, שבע מילחמת, שבע שירות-מילואים. חסרה לו הרגשה שכל זה הוא על קיום המדינה. עד למלחמת ששת-הימים אפשר היה למצוא מעורבות פוליטית במסגרת תנועות-הנוער השונות. אחת המכות שספגה וספגת התנועה הקיבוצית הוא נישואי בני הקיבוץ עם

כפי שקרה כמעט לכל סטודנט ישראלי, הכיר בחורה מקומית, והם נישאו בי-1975. הנישואין העניקו לו מעמד של תור שב קבע. כיום הוא כבר אורח ארצות-הברית. לפני שנה נולד בנו בכורו. „לגבי שיבה ארצה, אומרת אמו, „אינני מאמינה שיחזור לארץ בעתיד הקרוב. אמנם מצבו הכלכלי מצויין, יש לו בית יפה בדטרויט, הוא עובד כמהנדס במיט עלי קרייזלר, אך אין לו עדיין מה שדרוש לזוג צעיר, כדי להסתדר כיום בארץ. בלי בסיס כלכלי כזה אין לו כל חוכניות להחזיר.“

לא על קיום המדינה

הערכת חבר אחר של ועדת עליה וקליטה של הכנסת, ח"כ עוזי ברעם, כי-700 אלף ישראלים עזבו את הארץ מאז

ישראלים על רחבת השגרירות האמריקאית תנאים סוציאליים ללא זכות הצבעה

מתנדב או מתנדבת בחו"ל. מעטים מבין אלה האחרונים שבאו לתקופות קצרות נקשרה נפשם בארץ. אולם רבים נקשרו בנישואים עם בני הארץ. אין כיום קיבוץ אחד בארץ שאינו נגעו במכה זו.

הקיבוץ זחה את הבקשה

יפור אהבתם של קרול, תלמידת אלפן מגניירוק, שהגיעה לארץ מי-גניירוק בשנת 1966 וכן קיבוץ הוורע, שימש עילה לפני 12 שנה לירידתו מהארץ של עורד תל-צור.

על מניעיו של עורד לעזוב את הארץ מספר אביו, מרדכי תל-צור, מוחתיקי ה-קיבוץ שבעמק יזרעאל. בשנים 1959-1962 רי-1968-1970 היה מרדכי שליח המחלקת לנוער והחלוק בקרב הקהילות היהודיות בארצות-הברית וקנדה, ויש לו מעורבות ישירה למכלול הבעיות של נושא הירידה מהארץ.

עורד נולד בחודש יולי 1943. כשאר

קום המדינה, מהם יותר מ-500 אלף נמ-צאים בארצות-הברית, שם יש שני ריכוזי זים גדולים של יורדים, האחד בניו-יורק שבו 300-350 אלף איש להערכתו, השני בקליפורניה שבה נמצאים כ-50-60 אלף ישראלים. השאר בתפוצות על פני כל היבשת. בתפוצות העולמית נמצאים ישראליים יורדים בדרום-אמריקה — ברזיל, צ'ילה, ארגנטינה — באמריקה המרכזית ובאוסטרליה. ריכוז גדול של יורדים נמצא בקנדה. ריכוז זה מורכב ברובו מיורדים של שנות השישים שלא חזרו.

לדברי ח"כ ברעם, הבעיה המדיאנה היא הירידה של חברי התנועה הקיבוצית, אשר החריפה לאחר מלחמת יום-הכיפורים. צעירים יוצאי ירידות קרביה, שעברו את הלם המלחמה ויצאו לחפש אתגרים ברחבי העולם. בתנועה הקיבוצית ערכו לאחרונה רשימות של בנים על-מנת להתחיל בפעולה נרחבת של גייסין להחזרתם לארץ.

את הקריטריון של הגירה על בסיס של אחד מישפחות מנצלים בעיקר בני-עדות המזרח ושכבות המצוקה, אומר

מביקור אצל בנם השוהה מזה שמונה שנים בארצות-הברית. סיפור ירידתו של אדי מהארץ התחיל ב-1972 כשהיה חייל משוחרר. מספרת אמו: „יותר אידיאליסט מאדי אי-אפשר היה למצוא באותם ימים. הוא מעולם לא חשב על חוץ-לארץ, אפילו לא בגדר טיול. מאידיאליסט נלהב הוא הפך ליורד שאין לו בשלב זה, שום תוכניות לחזור לארץ.“ אדי נולד באוגוסט 1949 בתל-אביב. בן יחיד להוריו פרידה ומרסל ברק (ברק) ביץ). עולים חדשים שעברו את כל שלבי הקליטה וההתאקלמות של מדינה נבנית, אדי חונך לערכים של אהבה מולדת על בירכי מסורת יהודית שאותה הוא שומר עד היום.

בגיל 19 סיים בהצטיינות את לימודיו כהנדאי מכוונת בבית-הספר המיקצועי אורט סינגלובסקי בתל-אביב. בתקופת לימודיו היה פעיל בדג'וע אוויר וקליעה למטרה. רצה להתקבל לקורס-טיס. בגלל היותו בן יחיד נדחתה בקשתו. עם סיום לימודיו ב-1969 התגייס לצה"ל. בתקופת שירותו הצבאי היה מדרין נ.מ. בדרגת סמל, וחלם על קאריירה צבאית. תקופת שירותו הצבאי גרמה לו אכזבה ושינתה את תוכניותיו לעתיד. לקראת גמר השירות הביע רצונו להמשיך בלימודים לתר-אר מהנדס. אדי הגיש בקשה לאוניברסיטת תל-אביב ובמקביל לטכניון. אחרי כמה חודשי המתנה קיבל תשובה שלילית משני המוסדות האקדמיים. התשובה איש-רה, כי עמד בקריטריונים לקבלה, אולם לצערם לא היה מקום בשבילו באותה שנה. עד כאן הסיפור פשוט ואין בו יוצא-דופן. מה שקרה לאחר מכן הגיע את אדי וארבעה מחבריו לקום ולעזוב את הארץ.

אדי המשיך להתרוצץ בפתחי המוסדות האקדמיים כדי לנסות בכל זאת להתקבל באותה שנה למיסגרת לימודים, תוך כדי כך הוברר לו, כי בקשתו נדחתה מאחר שבמקומו, ובמקום חבריו, התקבלו ללימודים מתנדבים שבאו מחו"ל. הפגיעה בו היתה קשה ומתסכלת. מספרת פרידה ברק: „לא העובדה שלא התקבל ללימודים פגעה בו, אלא העלבון הצורב ש-אני יליד הארץ, גילתי פה, שירתי ב-צבא, את עתידו אני עומד לבנות בארץ ועל פני מעדיפים מתנדבים שבאו לארץ ולחפש הרפתקה חולפת. מתנדב שאין לו כל יומרות להישאר בארץ ולחיות בה. אותו מתנדב שבא להעביר בארץ שנה או שנתיים במסגרת טיול סביב העולם עם תרמיל ושקשינה. לאיזה עתיד עלי לשאוף כאן? שאל אותנו השכם והערב.“ למרות התנגדות הוריו הגיש מיידי רשות לימודים באוניברסיטת בחו"ל ו-בלי שום בעיות או קשיים התקבל ללימודים ב-1972 באוניברסיטת ויין בדטרויט. בקיץ 1972 נסע לארצות-הברית.

אוניברסיטה זו הכירה בתואר ההנדסאי ופטרה אותו משנתיים ראשונות של לימודים. יתרה מזאת, בשל ציוניו הגבוהים וכה במילגה כבר בסמסטר השני בשנת הלימודים השלישית, „בישראל באותה שנה לא הכירו בתואר זה לצורכי פטור משנת לימודים,“ מוסיף אביו, „אדי היה מוכן לוותר על פטור זה ולהישאר ל-מוד בארץ.“

ב-1974 סיים את לימודי התואר הראי-שון. לפני שנתיים סיים את לימודי ה-תואר השני באוניברסיטת מסצ'וסטס, ו-הוא מתכוון לקראת עבודת הדוקטורט.